

EĞİTİMDE MODERN VE POST-MODERN MODELLER

Yrd. Doç. Dr. Hasan Aydın
OMÜ Sinop Eğitim Fakültesi

Son yıllardaki eğitimbilim yazını irdelendiğinde, eğitim sistemini biçimlendirmeye dönük, iki baskın yaklaşımın tartışma konusu yapıldığı gözlenir. Bunların ilki, modernizmin akla, bilime, bilgedeki nesnellığe ve evrenselliğe vurgusunu hareket noktası yapan davranışçı yaklaşımdır ve bu yaklaşım, kimi kez, dayandığı modern temellere gönderme yapılarak nesnelci ve pozitivist yaklaşım olarak da nitelendirilir.¹ İkincisi, postmodernizmin, modernizmin temel kabullerine yönelttiği eleştirilerden etkilendiği anlaşılan, bilgede özneliği, yerelliği, bilginin inşa sürecini ön plana çıkaran yapılandırmacı yaklaşımdır. Bu yaklaşım, kimi kez, süreçsel yaklaşım ya da öznelci yaklaşım olarak da adlandırılır.² Her iki yaklaşımın da, az çok birbirinden farklılaşan değişik alt versiyonları bulunmaktadır.³ Ancak anılan yaklaşımların değişik versiyonlarının, en azından hareket noktalarında belli bir ortaklığın olduğunu kaydetmek gerekir. Bu nedenle, iki yaklaşımı ve alt versiyonlarını felsefi zeminlerini dikkate alarak belli bir modelin çatısı altında bütünleştirmek olasıdır. Nitekim felsefi hareket noktaları dikkate alındığında, davranışçı yaklaşım ve alt versiyonlarını ‘*modern model*’, yapılandırmacılık ve alt versiyonlarını ise ‘*postmodern model*’ kavramsallaştırması altında toplamak ve bütünleştirmek, tartışma kolaylığı sağlaması açısından yararlı olabilir. Modern modelde öğretim, özde, nesnel olduğu kabul edilen bilgi yapılarına ve bu yapıların aktarımına dayanırken, öznelci bir perspektif sunan postmodern modelde, çocukları önceden tanımlanmış roller ve bilgilerle kalıplamaktan kaçınma, onların bilgilerini kendilerinin yapılandırmalarına izin verme önem taşımaktadır. Bu nedenle, postmodern model genelde kabul edildiğinden daha karmaşık bir yapıya sahiptir.⁴ Genel söyleme bakılırsa, modern modeli, otoriter ve katı öğretmen ile bilgi kalıplarını almaya hazır edilgin öğrenci temsil etmektedir. Buna karşın postmodern model ise, modern modelin aksine, bilginin yapılandırılması, işbirliği, esneklik, bireyselliğe saygı, yaratıcılık gibi temel kavramlarla betimlenmeye çalışılmaktadır.⁵ Biz bu makalede, modern ve postmodern modeller kavramsallaştırması altında bütünleştirdiğimiz, eğitim sisteminde baskın olan iki ana yaklaşımı, çözümleyerek tartışmayı, bilgi, öğrenme, toplumsallaştırma, erk/otorite gibi eğitim sistemlerine temel oluşturan kavramlara bakışlarını değerlendirmeyi amaçlamaktayız.

Modern Model:

Nesnelcilik, Aktarımcılık, Didaktiklik, Erkçilik, Mesafecilik

Davranışçı yaklaşım ve alt versiyonlarını bütünleştirmek ve onlara gönderme yapmak için kavramsallaştırdığımız modern modeli, amacımız açısından, ‘bilgede nesnellik esastır’, ‘öğrenme, bilgiyi almaktır’, ‘eğitim biçimsel açıdan oldukça didaktiktir’, ‘öğretmen bilgisel erki/otoriteyi temsil eder’, ‘öğrenci ile öğretmen arasında sosyolojik bir mesafe olmalıdır’ gibi kimi temel ilkleri ışığında tanımlamak olasıdır.⁶ Modern modele yönelik çözümlememizi derinleştirmek için, bu model içinde dile gelen temel ilklerin ne anlama geldiğini bir parça açmak gerekmektedir.

1-Modern modelde, öğrenme, nesnel olarak orada bizim dışımızda var olan bilgiyi belli kaynaklardan (öğretmen, ansiklopedi ve kitap vb.) almak, zihne yerleştirmek için tekrarlamak ve onu hafızada korumaktır. Bu açıdan bu modelde bilginin, kimi becerilere ve davranışlara önceliği bulunmaktadır ve öğrenme ile bireyin gelişimi arasında sıkı bir bağ vardır. Zira çocuğun eğitimsel gelişimi, dış dünyaya ilişkin somut aracısız deneyimlerden, soyut kuramsal kalıplara doğru bir yol izlemektedir. Eğitimin başarısı, süreç içerisinde, disiplinin sağlanmasına, öğrenilmesi ön görülen materyallerin belleklere yerleştirilmesine ve davranışa dönüştürülmesine bağlıdır. Değerlendirme davranışlara odaklandığı için oldukça nesnelidir; çünkü davranışlar nicel ölçüme elverişlidir.

2-Modern modelde, doğru, nesnel, genel geçer bilgiye ulaşma ve onu elde etme ideali söz konudur. Bu modele göre, doğru bilginin ölçütü, onun, nesnel gerçekliği, yani nesnel dünyasını olduğu gibi yansıtması, bir diğer deyişle, bilginin nesnel dünyasına uygunluğudur. Bu açıdan bu modelin bilgi anlayışında zihin nesnel dünyasının kendisine yansıdığı bir ayna konumundadır. Bu bilgi anlayışı, realist/gerçekçi bir dünya görüşünün ürünüdür; çünkü nesnel dünyasını insanların ve onların düşüncelerinden bağımsız olarak var olduğunu kabul eder. Nesnel dünyasının kendinde gerçekliği söz konusudur, bu nedenle, bizim onu algılayıp algılamadığımızdan tümüyle bağımsızdır. Şu halde, modern modelde, nesnel gerçekliğin kabulü ve doğru bilginin nesnel gerçekliğe uygunluğu söz konudur. Bu açıdan bilginin doğruluğu test edilmeye ve sınanmaya açıktır. Bu sınanabilirlik, özellikle metafizik yargıların ve öznel kabullerin bilgi statüsüne çıkarılmasını önlemede oldukça işlevseldir. Eğitimbilim açısından bakıldığında bu, temellendirilmemiş inançların, ön yargıların ve metafizik savların eğitim programlarında yer alamayacağı anlamına gelmektedir.

3-Modern modelde, öğretmen donanımıyla bilgiyi temsil eder. Öğretmene yüklenen bu nitelik, eğitimin oldukça öğretici/didaktik bir eylem olduğu düşüncesine olurlu kılmaktadır. Bu açıdan öğretmenin temel görevlerinden birisi, sahip olduğu, nesnel, genel geçer ve değişmeyen doğru bilgi kalıplarını aynı biçimiyle öğrenciye aktarmasıdır. Kuşkusuz, bu aktarmacı anlayış, eğitimin odağına öğretmeni yerleştirmekte, onu etkin, öğrenciyi ise edilgin bir konuma oturtmaktadır. Çünkü öğrencinin tek etkinliği kendine sunulan bilgileri almak, tekrarlamak ve hafızaya yerleştirip, davranışa dönüştürmektir. Bu nedenle modern modelin, kimilerince bir parça karikatürize edilerek, öğretmen karşısında öğrenciyi, bilgi doldurulacak boş küpler olarak gördüğü ileri sürülmüştür.

4-Modern modelde, eğitim ortamında öğretmen erki/otoriteyi temsil eder. Bunun nedeni, öğretmenin nesnel, genel geçer bilgiye sahip oluşudur. Onun bu erki/otoritesi, hem bilgiyi aktarmasında hem öğrencilerin bilgileri hafızaya yerleştirmeleri için uygun yöntemleri kullanmalarına rehberlik etmesinde hem de disiplinin sağlanmasında ve değerlendirmede işlevseldir. Modern modelde, öğretmen bilgiyi aktardığı, öğrencinin ise kapasitesi doğrultusunda bilgiyi aldığı için, öğrencinin öznel görüşleri önemli sayılmaz; zira bu öznel görüşler oldukça içseldir; bu yüzden onların doğruluğuna güven duyulamaz.

5-Modern modelde, öğrenci ile öğretmen arasında belli bir sosyolojik mesafe söz konusudur. Bunun en temel nedeni, eğitim ortamında öğretmenin açık erki/otoritesinin egemen oluşudur. Bu mesafe öğrenci ile öğretmenin bütünüyle kaynaşmalarını, bütünleşmelerini ve özdeşim kurmalarını çoğu kez engeller. Çünkü kaynaşma, bütünleşme ve özdeşim kurma, içselleştirmenin ön koşuludur. Açık erk/otorite, bütünleşmeyi, kaynaşmayı ve özdeşim kurmayı yer yer güçleştirdiği için öğrencilerin kişiliklerini etkili bir biçimde ortaya koymalarını ve özgürce geliştirmelerini zorlaştırmaktadır. Bu nedenle modern modelin en temel özelliklerinden birisi, kişisel mahremiyeti ya da kişisel gizliliği

tetiklemesidir. Bunda, öğrenmede somuttan soyuta doğru ilerleyen süreç de etkilidir; çünkü bu anlayış, belli bir aşamadan sonra, eğitim ortamıyla dışı çevre arasında büyük bir süreksizlik ve kopukluk oluşturur. Soyut yeteneğin gittikçe artışına yapılan vurgu, duyguların eğitim ortamıyla ilgisi yokmuş gibi algılanmasına ve onların dışavurumunun anlamsızlaşmasına ya da önemsiz bulunmasına yol açar. Bu, hem kişisel bütünlüğü sağlamaya hem de eğitim ortamının etkili sosyalleşme aracı olmasına engel oluşturur. Çünkü, sosyalleşme, duygusal temelli özdeşim kurmayı ve bu özdeşimin kurulacağı samimi modelleri gerektirir. Oysa modern modelin, öğrenciyle öğretmen arasına koyduğu sosyolojik mesafe ve soyuta, bir diğer deyişle ussal olana vurgusu, duyguların dışavurumunu engellemektedir.

Postmodern Model:

Öznellik, Yapılandırıcılık, Etkileşimcilik, Erksizlik, Mesafesizlik

Yapılandırıcılığı ve alt versiyonlarını bütünleştirmek ve onlara gönderme yapmak için kavramsallaştırdığımız postmodern model, davranış odaklı modern modelin temel savlarına şaşırtıcı bir biçimde meydan okumaktadır. Bilgide öznelliğe, yerelliğe ve kuramsal nitelikli bilgilerin birbirleriyle karşılaştırılamayacaklarına vurgusuyla ön plana çıkan postmodern modelin eğitime ilişkin temel savları, 'öğrenme bilgiyi yapılandırmaktır ve onu yapılandıran öğrencidir', 'bilgi öznedir', 'öğrenmede etkileşim oldukça önemlidir', 'eğitim sürecinde erkin/otoritenin açık kullanımından kaçınmak gerekir', 'öğretmenle öğrenciler arasında otoriteden çok eşitliğe dayalı yakın/samimi ilişkiler kurulmalıdır' biçiminde özetlenebilir.⁷ Bu temel kabullerin postmodern model içinde ne anlama geldiğini görebilmek için onları bir parça açmak gerekmektedir.

1-Postmodern modelde, çocuk her şeyden önce bir öznedir. Bir özne olarak çocuk, bilgisini, yorumsal şemalarını, öznel kavramlarını ve deneyimlerini kullanarak kendisi yapılandırır ve kendisi organize eder. Bu açıdan öğrenme, çocuğun sahip olduğu bilgi yapılarına ya da önsel bilgilerine bağlı olarak deneyimlerinin öznel bir resmini oluşturması ve hem kendi hem de başkalarının deneyimleri arasında karşılaştırmalar ve seçim yapması, onları yorumlaması ve yorumunu geri bildirmesidir. Önsel bilgi yapıları, öğrencinin hem algıladığı öğrenileri/bilgileri yorumlamasına hem de dikkatini ona yönlendirmesine rehberlik eder. Bu durumda, postmodern modelde öğrenme, öz olarak, öğrencinin var olan bilgisi ya da bu bilgilere gönderme yapan zihinsel şemaları temelinde, deneyimlerini yeniden yapılandırmasını içermektedir. Bu modelde, eğitimin başarısı, çocuğun başlangıç noktasıyla daha sonra ulaştığı gelişim aşaması arasındaki mesafenin ölçümüne bağlıdır. Bu ölçümde, özne olan öğrenci odaktır ve bu oldukça bireyselleştirilmiş bir ölçüttür. Zira postmodern modelde, çocuğa öz denetimini sağlayan bir varlık olarak bakılır. Bu öz denetim, o denli ileriye götürülür ki, deneyimlerini düzenleyen, kontrol eden ve çoğu durumda öğrenme içeriklerin kendisine uygunluğuna karar veren öğrencinin kendisidir. Sürece odaklanan ve değerlendirmede öz denetimi temel alan böylesi bir değerlendirmenin oldukça bütüncül ve ayrıntılı, buna karşın niceliksel olmadığı için oldukça öznel olacağı açıktır. Çünkü, öğrencilerin tüm öznel değerlendirmeleri, eğitim ortamında değerli ve belirleyici olarak görülmektedir.

2-Postmodern modelde, gerçeklik keşfedilemez ve bilinemez. Bilgi, ön bilgilere ve yapılandırmanın değişmez sürecini ifade eden düşünce kalıplarına dayalı olarak öğrenci tarafından yaratılır. Bu yüzden, dış dünyanın nesnel bilgisini elde etmek, yani gerçekliği olduğu gibi bilmek imkansızdır. Çünkü ön bilgiler, zihinsel kalıplalar, dilsel kavramlar, içinde yaşanılan toplum ve ilgiler

bilginin yapılandırılmasında ve yaratılmasında oldukça etkilidirler. Nitekim bu duruma dikkatleri çeken Michael Devit, şöyle demektedir:

*“Kendi başına bağımsız gerçeklik, bizim bilgimiz ve dilimizin ulaşamayacağı kadar uzaktadır. Bilinen dünya, kavramların baskısı aracılığıyla yapılandırılmaktadır. Bu kavramlar, bir gruptan (dil, toplum, bilim vb.) diğerine farklılaşır. Şu halde, farklı bireylerin oluşturduğu dünyalar,...göreceli bir varlığa sahiptir.”*⁸

Mathews anılan savı mantıksal sonucuna ileterek, şöyle demektedir:

*“Bilgi, deneyimlerin uygun bir biçimde düzene sokulmasıdır; deneyimin dışında, rasyonel olarak kendisine ulaşılabilir bir nesnel gerçeklik bulunmamaktadır”*⁹

Postmodern modelde, Ericson’un deyişiyle, ‘bilen kişi, ya içinde bulunulan durumun özellikleri ile ya da baskın bir şekilde kullanılan kuramlar tarafından koşullanmıştır; bu yüzden bilgi, tarafsız bir biçimde keşfedilmez’¹⁰; başka bir deyişle, gözlemlerimiz kuram yüküdür ve nesnel bir bilgi yoktur. Bu nedenle bireyler, haklı olarak farklı bilgisel kalıplar oluşturmakta özgürdürler. Bu bilgilerin geçerliliği, dış dünyaya uyumlarına ve bizden bağımsız bir varlığa sahip olan nesnel dünyasını betimlemedeki başarısına bağlı değildir. Aksine onun geçerliliği, oldukça öznel olan bilgiyi yaratanların amaçlarına hizmet etmesine ve yaşamlarını sürdürmelerine bağlıdır. Şu halde, özne tarafından yapılandırılan bilgilerin bilgikuramsal geçerliliği, o bilgileri yaratanların işlerine yaramasına bağlıdır. Bu anlayış, pragmatist bir eğilim içermektedir. Her birey kendi deneyimleri, bağlı olduğu toplumsal grubun bakış açısı, şemaları ve kavramsal yapılarıyla nesnel dünyasına yöneldiği için, doğal olarak dünyayı anlamak için farklı kavram kategorileri kullanmaktadırlar; bu yüzden onlar, kendi yaratıları olan farklı dünyalarda yaşamaktadırlar. Bu görüşe göre, anılan farklı dünyalar, mantıksal açıdan birbiriyle karşılaştırılmazlar. Nitekim Ricard Tarnas şöyle demektedir:

*“Gerçeklik, zihin tarafından basitçe algılanmaz, oluşturulur; bu oluşan gerçekler çok çeşitlidir ve hiç birisi diğerinden üstün değildir...Bundan dolayı gerçekliğin ve doğruluğun doğası radikal bir biçimde belirsizdir.”*¹¹

Postmodern modelde dile gelen anılan savlar, bilgi ile bilgi olmayan arasında nesnel bir ayrım koymadığı için, eğitimbilimsel açıdan, inançların, ön kabullerin ve metafizik savların, işe yaradıkları gerekçesiyle, eğitim sürecine sızmalarına meşru bir gerekçe sağlamaktadır. Çünkü bilgi ile bilgi olmayan arasında bir fark yoksa, bu, bilim de dahil her şeyin ideolojik olduğu, din, bilim, felsefe ve metafizik vb. arasında ayrım yapılamayacağı anlamına gelmektedir.

3-Postmodern modelde, insan bilgisinin bireysel yapılandırmaya bağlı doğası ve öznel değeri, etkileşim odaklı bir eğitimin meşrulaştırılmasında bir araç olarak işlev görmektedir. Bu anlayışa göre, çocuğun eğitsel durumla ilişkili en temel özelliği merakıdır. Bu açıdan eğitimcilerin temel yükümlülüklerinden birisi, öğrencileri güdülemek, meraklarını artırmak için yollar bulmak ve onları gerek birbirleriyle gerekse çevreleriyle etkileşim içerisine sokmaktır. Başarılı bir eğitim süreci, öğretmenin öğrencilerin dikkatlerini canlı tutmasına, onların bireysel yaratımları olan öznel gerçekliklerini/deneyimlerini anlamasına ve bu öznel gerçekliklere/deneyimlere saygı duymasına bağlıdır. Şu halde, postmodern modelde, öğrenmede etkileşim ve motivasyon önemli bir rol oynamaktadır.

4-Postmodern model, her türeden erke/otoriteye, özellikle öğretmenin açık erkine/otoritesine karşı çıkar. Bunu ise, eğitimsel olarak, baskının, şiddetin ve ideolojik aşılmalara temellendirilemeyeceği gerekçesine dayandırır. Aynı zamanda açık erk/otorite çocukları

cezalandırılma korkusu ya da ödül alama umudu altında hareket etmelerine neden olmaktadır. Oysa bu, çocukların doğallıklarını, özgünlüklerini ve bireyselliklerini yansıtmalarına ket vurmaktadır. Postmodern model, nesnel bilgiyi yadsıdığı için, öğretmenin bilişsel otorite olduğu düşüncesine de doğal olarak cephe alır. Zira bu anlayışa göre öğretmen, kendi bilişsel dünyasını, sahip olduğu öznel koşullara ve kendi algısına göre yapılandırır. Bu nedenle, öğretmenin öznel olan kendi bilişsel yapılarını ve dünya görüşünü öğrenciye aktarmaya girişmesi, bir tür ideolojik baskı oluşturmaktadır. Bu yüzden öğrenci, çevresini ve deneyimlerini bağımsız, özerk bir biçimde algılama kapasitesini geliştirmeli ve kendi perspektifinden bilişsel yapılarını inşa etmelidir. Bu bağlamda öğretmenin görevi, kendi bilişsel erkine/otoritesine baş vurarak öğrencileri yönlendirmek değil, onların kendi olmalarına olanak sağlayacak bir ortam yaratmaktır. İlk bakışta sorunsuz gibi görülen bu anlayışın iki temel sorunu bulunmaktadır. İlki, öğrencilerin ön bilgileri yanlış olduğunda –ki bunlar bilimsel açıdan çoğu kez yanlıştır ve düzeltilmeleri gerekir- bunları düzeltmeye olanak bırakmaması, ikincisi ise, öğrencilerin bireysel yorumları doğru sayıldığı için, doğrular çokluğuna yol açmasıdır. Bu tıpkı, Nasrettin hocanın, hem davalıya hem de davacıya haklısın deyişinde olduğu gibi ciddi bir paradoks içermektedir. Bu paradoks, doğrular çokluğu ile yüz yüze gelen öğrencilerde, eğitimin boş, anlamsız ve gereksiz bir iş olduğu gibi bir düşüncenin doğmasına da neden olabilir.

5-Postmodern model, modern modelin öğrenci ile öğretmen arasına koyduğu sosyolojik mesafeyi eleştirir ve öğrenciyle öğretmen arasında yakın ve güvene dayalı bir ilişki yaratmaya çalışır. Bu nedenle, anılan model ışığında eğitilen bireyin, mahremiyeti/kişisel gizliliği oldukça azdır ve bu duyguyu pek fazla deneyimlemesine olanak yoktur. Eğitim durumları, günlük yaşamdan kopuk değildir; çünkü, postmodern model, somut ve öznel olandan uzaklaşmayı gerektirmez. Ayrıca bu modelde, çocuk kendi isteklerini, gereksinimlerini, duyumsadıklarını ve seçimlerini ifade etme konusunda cesaretlendirilir. Özgür ortamın yarattığı açıklık ve samimiyet, öğretmene öğrencinin kişiliği tanıma ve onun gelişimi için etkili boyutlar sunmasına olanak sağlar. Ayrıca postmodern modelin uygulandığı okullarda, güçlü bir toplumsal iletişim ortamı vardır; çünkü oradaki ilişkiler samimi ve içtendir. Bu açıklık ve samimiyet, okul ile aile arasındaki ilişkileri de güçlendirmektedir. İletişime dayalı, samimi ve aileyi de sürece katan anlayışta, okul ortamı ile kişisel mahremiyet/gizlilik arasındaki ilişki kayganlaşır ve oldukça belirsiz bir hale dönüşür. Karşılıklı sosyal güvene dayalı ortamda kişisel mahremiyetin/gizliliğin azalması, postmodern modelin güçlü bir toplumsallaştırma potansiyeli taşıdığı anlamına gelmektedir. Zira, güven, açıklık, etkileşim içselleştirmeyi kolaylaştırmakta ve çocuğun çevresiyle özdeşim kurmasına olanak sağlamaktadır.

Her İki Modelin Güçlü ve Zayıf Yanları:

Yeni Bir Senteze Doğru

Görüldüğü gibi modern ve postmodern modeller, birbirinden önemli ölçüde ayrılmakta, bilgi, öğrenme, toplumsallaşma, erk/otorite gibi konularda farklı anlayışlar savunmaktadırlar. Acaba anılan konularda hangi model, eğitimsel açıdan, daha gerçekçi, uygulanabilir, yaşamsal bir perspektif sunmaktadır? Bu sorunun yanıtını bulmak için, çözümlememizi derinleştirmemiz, bilgi, öğrenme, toplumsallaşma ve erk/otorite konusunda her iki modelin görüşlerini mantıksal sonuçlarıyla birlikte eleştiri süzgecinden geçirmemiz gerekmektedir.

1-Eleştirel açıdan bakıldığında, nesnelci modern modelin en temel sorunu, öğretimi, bilgi aktarımına indirgemesidir. Buna karşın öznelliğe ve bilginin yapılandırılmasına vurgu yapan

postmodern modelin problemi ise, bilgiyi bireysel yapılandırma ile ilişkilendirirken bilişsel yapılanmalarla nesnel dünya arasındaki ilişkiyi bütünüyle koparması; nesnel dünyanın kendinde varlığını askıya almasıdır. Buna bağlı olarak hangi bilimsel yapılanmanın daha doğru olduğunun bilinemeyeceğini, bir diğer deyişle, farklı yapılandırmaların karşılaştırılamayacağını savunmasıdır. Bununla birlikte, her iki modelin epistemolojik yaklaşımlarından kaynaklanan anılan problemleri, iki modelin olumlu yanlarını birleştiren yeni bir sentezle aşmak olasıdır.¹² Bu, ilgiye değer bir girişimdir; çünkü, ne modern modelin gerçeklik, nesnellik, doğrulanabilirlik gibi pratik ve ussal değeri olan savlarından ne de postmodern modelin, öğrenciyi etkin kılmaya dönük bilginin zihinde yapılandırılmasından söz eden süreç odaklı anlayışından vazgeçebiliriz. Şu halde yeni sentez, hem nesnel dünyasının varlığını kabul eden hem bilginin nesnelliğine vurguyu ortadan kaldırmayan hem de bilgi ile bilgi olmayı ayıracak bir ölçüt sağlayan ve tüm bunlara karşın öğrencinin etkileşim içerisinde zihninde bilgiyi yapılandırmasına olanak veren bir anlayış olmalıdır. Böylesi bir sentezi oluşturmak mantıksal açıdan olursuz değildir. Bunu başarmak için iki modeli etkileşim içerisine sokan önemli iki temel hamlenin gerçekleştirilmesi gerekir. İlk hamlede, postmodern modelin dayandığı yapılandırmacı bilgi anlayışı terk edilerek, modern modelin dayandığı naif realizm (sağduyu gerçekçiliği) ve temeldencilik kabul edilmelidir. Zira, yapılandırmacı bilgi anlayışına göre, dış dünyadaki her hangi bir şeyin öyle olduğunu, Immanuel Kant'ın adlandırmasıyla kendinde gerçekliği bilmemize olanak yoktur. Sadece dünyanın insana nasıl görüldüğünü bilmemiz olasıdır. Bu anlayış, nesnel dünyasını tümüyle sanallaştırmakta, hatta, her birey farklı dünya yarattığı için bireyler arası iletişimi ve etkileşimi olanaksızlaştırmaktadır. Bu, eğitim bilim açısından içinden çıkılması olanaksız paradokslar oluşturmaktadır. Yapılandırmacı bilgi görüşünde dile gelen görünüşle gerçek arasında ayırım yapan anlayış, oldukça eskilere uzanan felsefi bir tartışmaya dayanmakta ve en yalın anlatımını Immanuel Kant'a bulmaktadır. Nesnel gerçeklik, yani kendinde şey bilinemeyeceği için, yapılandırmacı bilgi anlayışı, görünüşe odaklı, içsel, öznel bir perspektif sunmaya çalışmaktadır. Nitekim Hilary Putnam, “*nesnel, kavramsal şemalardan bağımsız olarak var olamazlar*”¹³ demektedir. Yapılandırmacı bilgi görüşünün bizi götürdüğü sonuç, her bireyin görünüşe ilişkin öznel bir imgesinin bulunduğudır. Bu imgelerin hangisinin doğru olduğu bilinemez; çünkü bu imgeler biriciktirler ve karşılaştırılmazlar. Kuşkusuz bu sav eğitimde oldukça işlevsel olan doğru bilgi ile yanlış bilgi, hatta doğru değerle yanlış değer arasındaki farkı ortadan kaldırmaktadır. Nitekim Rotry bu durumun altını çizerek şöyle demektedir:

*“Gerçekliğe ilişkin önermeler, gerçekliğe karşılık geldiği, ona uygun olduğu için doğru değildir; bu yüzden bir önermenin ne tür bir gerçekliğe karşılık geldiği ya da bu önermeyi neyin doğru yaptığı konusunda meraka kapılmaya gerek yoktur.”*¹⁴

Postmodern model altına yerleştirdiğimiz yapılandırmacılığın savunduğu anılan düşünceler, naif realizme, temeldencilığe ve biliminde kabul gören genel anlayışa karşıdır. Çünkü, naif realizm, nesnel dünyasının insan zihninden bağımsız olarak var olduğunu ve onun hakkında bilgi sahibi olabileceğimizi var sayar. Söz gelimi, taşlar, bitkiler, hayvanlar, insanlar, onlar hakkında ne düşündüğümüzden bağımsız olarak vardırırlar ve salt zihinsel olan birer görünüşten ibaret değildirler. Bunu aslında, sert bir çimse çarptığında canı yanan sağduyu sahibi hemen her insan deneyimiyle bilir. Bu yüzden, nesnel dünyasına ilişkin çeşitli düşüncelerden hangisinin doğru olduğunu belirlemek için, nesnelere doğru betimi bize yardım eder. Farklı noktalardan hareket eden insanlar, nesnelere dünyasına ilişkin farklı kuramlar/düşünceler ortaya koysalar da, hangisinin nesnellik ilkesine uyduğu

belli kriterlerle belirlenebilir. Şu halde, tarihsel süreçte ya da belli bir araştırma süreci içerisinde nesnelere dünyasına ilişkin bilgilerimiz/düşüncelerimiz/kuramlarımız değişip evrilsen de, o an sahip olunan ve doğru olarak kabul edilen bilgi sistemlerini öğrencilere öğretmek gerekmektedir. Her an her şey değişebilir önermesine dayanarak sahip olduğumuz bilgilerin öğrencilere kazandırılmasına karşı çıkmak, daha sonra değişim geçirip acıkacağımız gerekçesiyle yemek yememek kadar saçmadır. Şu halde modern modelin bilgiye yönelik olarak sunduğu perspektif, felsefi açıdan daha üstündür; çünkü hem dış dünyanın varlığını onamakta hem doğru bilgi ile yanlış bilgiyi ayırmamıza imkan sağlamakta hem de eğitim aracılığıyla, şu an sahip olduğumuz bilgileri öğrencilere öğretmek için önemli bir gerekçe sağlamaktadır.

İkinci hamlede, postmodern modelde bir çatı altında toplanan ve kaynaştırılan yapılandırmacı öğrenme anlayışı ile yapılandırmacı bilgi anlayışını birbirinden ayırmak gerekmektedir. Çünkü birinin diğerini mantıksal olarak zorunlu kıldığı ileri sürülemez. Çünkü iki şey arasında zorunluluktan söz edebilmek için, o iki şeyin varlıklarının ya da yokluklarının birbirine bağlı olması gerekir. Oysa yapılandırmacı öğrenme anlayışı ile yapılandırmacı bilgi anlayışı arasında bu türden bir zorunluluk ilişkisi yoktur. Aslında onların birbirini zorunlu kılmadığını, yapılandırmacı öğrenme görüşünü savunan kimi düşünürlerin radikal yapılandırmacılığın savlarına karşı çıkmalarında da yakalamak olasıdır. Yapılandırmacı öğrenme de ileri sürüldüğü gibi, gerçekten insanlar, farklı kavramlara sahiptirler ve bu yüzden, gerçekliği farklı biçimlerde yapılandırırılar. Ancak bu yapılandırmalar, onların geçerliliğini takdir edecek ve gerçekliğe onlardan hangisinin daha fazla yaklaştığını belirleyecek bir ilkenin bulunmadığı anlamına gelmez. Bu açıdan, yapılandırmacı öğrenme görüşü, realist bir temele oturtulmalıdır; çünkü, bilginin yaratılma işlemi, boşlukta değil, nesnelere dünyasıyla ilişki içerisinde gerçekleşir. Yapılandırmacı öğrenme anlayışı, şu halde, yapılandırmacı bilgi anlayışından mantıksal olarak ayırabiliriz. Çünkü ilki, yani yapılandırmacı öğrenme anlayışı, öğrencilerin bilişsel kavramları yapılandırırken geçirdikleri psikolojik süreçleri betimlemeye yönelik iken, ikincisi, yani yapılandırmacı bilgi anlayışı, sofistike düşüncelerden etkilenmiş bilgiye ilişkin bütünüyle kuşkucu felsefi bir tartışma içermektedir. Yapılandırmacı bilgi anlayışını yadsıyarak realist bir temelde oluşturulacak olan yapılandırmacılığa göre, gözlemsel bilgi, gözlemcinin kavramsal modellerini kullanarak dış dünyadan gelen uyaranlar temelinde oluşturulabilir, hatta nesnelere algılanmasının, gözlemcinin geçmiş bilgi birikimine, kavramlarına ve beklentilerine bağlı olduğu kabul edilebilir. Ancak bu durum, yapılandırmacı bilgi anlayışında savunulduğu gibi, doğru bilgi ile yanlış olanı ayırmamıza olanak olmadığı anlamına gelmez. Çünkü biz deneyimlerimize bağlı olarak biliyoruz ki, dikkatli gözlemlerimiz, kimi kez, önceki görüşlerimizi düzeltmemize, yanlışlarımızı görmemize katkı sağlamaktadır. Bu şu anlama gelmektedir: İnsanın, dünyanın kimi özelliklerine yönelik gözlemlerini kavramsal yapılarından ayırması oldukça zor olsa da, bu imkansız değildir. Bilimin gözlemediğimiz başarısı, bilim insanlarının bunu başarmalarının bir sonucudur. Şu halde, öğrenmenin, bilgiyi yapılandırma ve onu yaratma eylemi olduğu kabul edilmelidir. Ancak bu eylem, dış dünyanın bilgisinin bütünüyle öğrenene bağımlı olarak kazanıldığı anlamına alınamaz; zira dış dünya ile etkileşim olmak zorundadır; çünkü boşlukta hiçbir bilgi yaratılamaz. Görüldüğü gibi, bilginin psikolojik olarak oluşum sürecine odaklanan yapılandırmacı öğrenme anlayışı, bilgi felsefesine ilişkin sofistike tartışmalar içeren yapılandırmacı bilgi anlayışından ayrıldığında, modern modelin varsaydığı naif realizm ve temeldencilikle birleştirilebilmektedir. Bu sentez, yani bilginin oluşumunda hem nesnelere dünyasıyla etkileşimi hem de bireysel yaratımı ön plana çıkaran

yapılandırmacı anlayış, nesnel dünyasının varlığını insanın zihnine bağlayan ve idealist bir dünya görüşüne kayan radikal yapılandırmacılığın pozisyonuna göre, felsefi açıdan daha makul bir pozisyonudur ve eğitim bilimsel açıdan yeni ufuklar açıcudur. Zira, radikal yapılandırmacılığın savunucusu Ernest von Glasersfeld nesnel gerçekliği sanallaştırarak şöyle demektedir:

*“Her ne kadar bizim dışımızda, orada duran bir nesnel gerçekliğin bulunması olası olsa da, bilgi bu nesnel gerçekliği yansıtmaz. Bilgi açıkçası, bizim deneyimlerimiz tarafından oluşturulmuş, düzenlenmiş ve organize edilmiş bir dünyayı yansıtır.”*¹⁵

Nesnel gerçekliği yok sayan bir yapılandırmacı anlayışın eğitimsel açıdan işlevsel olmadığı, bireyleri salt kendi benliklerine ve algılarına mahkum ettiği açıktır. Öte yandan nesnel gerçekliğin sanallaştırılması, doğruyu doğru olmayandan ayıracak ölçüt bırakmadığı için, bilimsel bir eğitimi de olanaksızlaştırmaktadır. Bu yüzden, nesnel gerçekliği dışlayan, doğrunun ölçütünün bulunmadığını savunan, tüm sanıları bilimle aynı statüde konumlandıran yapılandırmacı anlayışlar reddedilmelidir. Bunun yerine, hem bilginin zihinde yapılandırılmasına hem de nesnel gerçekliğe vurgu yapan, doğru ile doğru olmayanı ayıracak bir ölçüt öneren, gerçekçi/realist bir yapılandırmacı anlayış benimsenmelidir.

2-Herhangi bir eğitim modelinin öğrencileri toplumsallaştırma konusunda, diğerlerinden daha önemli süreçler içerdiği ve bu konuda daha etkili olduğu ikna edici bir biçimde ortaya konabilir.¹⁶ Sırf bu yüzden anılan model tercih konusu olabilir; çünkü eğitime yüklediğimiz en temel işlevlerden birisi öğrencileri bilinçli bir biçimde toplumsallaştırmasıdır. Kuşkusuz, toplumsallaşmanın gerçekleşmesi, samimi/içten ilişkilere, özgür bir ortama, farklı seçeneklere, bireyler arası etkileşime ve model almalara/öykünelere bağlıdır. Öğrenciler, bir toplum içinde yaşadıkları için toplumsallaşmaları kaçınılmaz olsa da, bu türden denetimsiz bir toplumsallaşma, farkına varmadan bilinçaltı kabullere yol açtığı ve çoğu kez bilinçli seçimlere yer vermediği için önemli sakıncalar doğurabilecek niteliktedir. Oysa eğitimle gelen toplumsallaşma, denetimli ve istendik yöndedir; öğrencinin bilinçli tercihler yapmasını sağlamayı, bu tercihlerde usdışı bilinçaltı etkileri en aza indirmeyi hedeflemektedir. Bu nedenle seçtiğimiz eğitim modeli, bireysel özerkliğin gelişiminin önünün açılması için bilinçaltı etkileri en aza indirmeye, bilinçli seçim alanını ve ussal yargıda bulunma gücünü genişletmeye, öğrencinin toplumsallaşması adına özerkliğini feda etmemeye odaklanmalıdır. Toplumsallaştırma açısından, modern ve postmodern modeller karşılaştırıldığında, her ikisinin de kimi sorunlar içerdiği görülmektedir. Modern model, öğretmenin bilgisel erkine/otoritesine dayanır ve nesnel bilginin kazanılabileceği varsayar. Bu açıdan öğrencilere, hazır bilgi kalıplarını öğretmeye çalışır. Bu yaratıcı olmayan ve kabulcü bir eğitim modeli gibi görünür. Diğer yandan, onun oldukça biçimsel ve bilgi odaklı yaklaşımı duygusal ifadeleri oldukça azaltır ve okul ortamını aile ortamından ve dış çevreden neredeyse tümüyle soyutlar. Bu yüzden, onun kişiliğin çok yönlü gelişimindeki etkisi oldukça zayıftır. Buna rağmen, modern model, öğrencilerin kavramsal yapılarını belirlenmiş bilgi kalıplarına uygun hale getirmeye yönelirken, aslında bir ölçüde öğrencileri topluma uydurmaya, toplumda genel kabul gören bilgi ve değerlerle uzlaştırmaya çalışır. Ancak onun oldukça biçimsel, nesnel bilgi odaklı yapısı, duyguları ötelediği için toplumsallaşma yaratma adına paradoksal bir biçimde mahremiyeti/kişisel gizliliği artırır ve öğrenciyi önemli ölçüde etkileşimden ve sosyal çevreden uzaklaştırır. Bu açıdan modern model toplumsallaştırma açısından kimi eksiklikler içerir. Çünkü toplumsallaşmayı hedeflerken paradoksal bir biçimde kişisel özerkliğin ve kişisel mahremiyetin/gizliliğin artırılmasına neden olur. Postmodern model, modern modelin aksine bireysellik, özerklik ve bireysel düşüncenin

gelişimini sağlamak için ön koşulları yaratmakla uğraşır. Çünkü o, öğretimde yapılandırmacı yönetime sahiptir. Bununla birlikte, postmodern model, en azından onun radikal biçimi, bireysel yapılandırmalarla gerçeklik arasındaki ilişkiyi kopardığı için özne odaklılığı tetikler. Nitekim o, bireyin sahip olduğu kavramlarla gerçeklik arasındaki ilişkiyi bilemeyeceğini ileri sürer. Kişi sadece dünyanın kendisine görüldüğü biçimiyle bir açıklama yapabilir. O, farklı yapıların doğruluğu ya da yanlışlığı konusunda bir kriterin bulunmadığı destekler. Bunun aşırı biçimi solipsizme iletir; bu ise, her bireyin farklı bir dünyada yer aldığını ve kendi dünya imgesini oluşturduğunu kabul eder. Bu radikal söylem, iletişimi ve etkileşimi olanaksız hale getirir; çünkü farklı dünyalarda yaşayan bireyler arasında birinin diğerini anlaması için ortak noktalar ve benzer içerime sahip kavramlar bulmak neredeyse olursuz hale gelir. Postmodern modelin ılımlı, yani nesnel gerçekliği onaylayan biçimi, bireysel yapılandırmaya önem verdiği ve öğrencinin bilgiyi yapılandırma sırasında çevreyle etkileşimini desteklediği için, sosyal güven ve içten ifade iklimi yaratır. Bunu yaparken öğrencileri güçlü bir sosyalleşme etkisine maruz bırakır. Ancak aşırı etkileşim ve aşırı toplumsallaşma, sonuç olarak, mahremiyetin/kişisel gizliliğin ve kişisel özerkliğin yok olmasına yol açabilir. Çünkü toplum, paradoksal bir biçimde, kendisi olmaya çalışan bireyin üzerindeki etkisini artırır ve derin içsel duygularına gönderme yaparak bireyin üzerinde egemen olmaya başlar. Burada temel nokta, toplumla kaynaşmanın bireysel özerkliği tümüyle yok etmesini önleyecek ara formüller bulmaktır. İçselleştirme sosyalleşmenin odağı olduğu, özdeşleşme ise çok önemli psikolojik süreçleri içerdiği için, özdeşleşmeyi geliştiren toplumsal güven gibi faktörlere bağlı olarak başarılı bir sosyalleşme gerçekleşir. Bunun anlamı şudur: Öğrenci ile öğretmen arasına kesin bir ayırım koyan modern modeli temel alan okullar, öğrencileri toplumsallaştırma açısından zayıf kalmakta, bireysel özerkliği ve bireysel mahremiyeti/gizliliği artırmaktadır. Okullar, etkileşimi, işbirliğini, toplumu ve sosyal güveni vurguladıkça, bunlar güçlü sosyalleştiriciler olarak işlev görürler, ancak bu sefer de, bireysel özerkliği ve bireysel mahremiyeti/gizliliği koruma konusunda sıkıntılar yaratmaktadırlar. Bu açıdan bakıldığında, postmodern modelin ılımlı versiyonunun okul ortamı açısından güçlü bir sosyalleşme ortamı yarattığını; ancak aşırı etkileşim, toplumla özdeşim kurmaya yol açtığı için, bireysel özerklik ve kişisel mahremiyet/gizlilik alanını daralttığını belirtmek gerekir. Nasıl etkileşimsizlik anti-sosyal kişilikler yaratıyorsa, tıpkı bunun gibi, aşırı etkileşim de, bireysel özerkliği ve bireysel mahremiyeti/gizliliği yok ederek, bireyi toplumsallaştırma adına bütünüyle topluma bağımlı hale getirebilir. Bu açıdan, hem bireysel özerkliği ve bireysel mahremiyeti/gizliliği koruyan hem de bilinçli toplumsallaşmayı sağlayan ara modellere yönelmek daha doğru gibi gözükmektedir. Böylesi bir ara modeli, modern ve postmodern modellerin dengeli bir etkileşmesinden elde etmek olasıdır.

3-Modern model açık otoriteyi savunmakta ve öğretmenin bilgisel erkini/otoritesini kullanmaya olanak sağlamaktadır.¹⁷ Buna karşın postmodern model, açık erki/otoriteyi reddetmekte, öğrenci ile öğretmen arasında eşitlik olduğu anlayışına ve özgürlüklere vurgu yapmaktadır. Gerçekte, çocukların merakı ve öğrenmelerini kendilerinin yönlendirmeleri bilimsel araştırmalar da önemli bir yer tutsa da, öğrencilerin rehbersiz öğrendiği ve geliştiği varsayımı desteklenemez. Çünkü gerek öğrenciler arası ilişkileri düzene sokma, gerek öğrenme ortamını hazırlama gerekse öğrenme içeriklerini belli bir plan dahilinde sunma gibi etkinlikler güçlü bir rehberliği gerektirir. Nitekim Tapio Puolimatka bu duruma dikkatleri çekerek şöyle demektedir:

“Öğrenme aktif bir süreçtir, ancak öğrencinin etkinliği öğrenmeyi garanti altına almak için yeterli değildir. Öğrencinin etkinliğinin ve öğrenmelerin planlanmasına ve anlamlı kılınmasına

rehberlik edilmesi gerekir. Öğrencilerin ilgileri doğrultusunda nesnelere değiştirmesine ve ders sürecini belirlemesine izin veren öğretmen, sırf etkinliği öğrenmenin yerine koymuş olur. Herhangi bir otorite bulunmaksızın çalışan bir öğrenme modeli, yasal açık otoriteye dayanan modelden daha yeterli değildir.”¹⁸

Öğrencilerin yanlış olan ön bilgilerini düzeltmek, öğrencilere farklı seçenekler sunmak, rehberliğin yanında bilgisel üstünlüğü zorunlu kılar. Rehberlik ve bilgisel üstünlük beraberinde erki/otoriteyi onaylamayı gerektirir. Anılan nedenlerden dolayı, eğitim ortamında öğretmenin erki/otoritesi temellendirilmelidir. Bu temellendirme, öğrencilerin ve genelin iyiliğini amaçlama ilkesi ışığında gerçekleştirilebilir. Yine bu temellendirmede, bir erk/otorite tarafından verilen direktiflerin, bireysel davranışlar yerine işbirliğini geliştirdiği anlayışı etkin bir biçimde kullanılabilir. Öğretmen, eğitim ortamında az ya da çok erkini/otoritesini kullanmak zorundadır; bunu reddetmek olanaksızdır; ancak onun bunu nasıl yaptığı, erkini/otoritesini hangi yöntemlerle ortaya koyduğu eleştiri konusu olabilir. Kimi öğretmenlerin erkini/otoritelerini yanlış kullanma biçimi erkin/otoritenin anlamsız ve gereksiz olduğu düşüncesine gerekçe sayılamaz.

Öğretmenin, öğrencilerine olan etkisi onların kendisine olan etkisinden daha fazladır. Bu nedenle, postmodern modelin yaptığı gibi, güçteki bu eşitsizliği gizlemek ve eşitlik yanılgısı yaratmak ve bu yanılgıya bağlı olarak erki/otoriteyi yadsımak gerçeğe aykırı düşmek demektir. Öğretmenin açık erki/otoritesi, kurallara dayandığı ve dolayısıyla şeffaflığa önem verdiği sürece, öğrencilerin, erkin/otoritenin koşullarını bilmelerini ve kendilerini ona göre ayarlamalarını olanak sağlar. Çünkü erksiz ortam, karmaşa ortamıdır ve öğrencinin neyi, nasıl ve ne zaman yapacağı konusunda belirsizlik yaşaması anlamına gelir. Öğretmenin açık erki/otoritesi, özellikle bunun kullanım biçimi, postmodern modelin ileri sürdüğü gibi, öğrenciyle öğretmen arasındaki samimi, içten ilişkileri yer yer örseleyebilir. Ancak bu sorun erkin/otoritenin esnek kullanımıyla aşılabılır. Salt bu sorundan yola çıkarak erkin/otoritenin açık kullanımına karşı çıkmak anlamsızdır. Çünkü açık erk/otorite öğrenci ve öğretmenin her birinin konumlarını açık bir biçimde belirler ve konumlar arasındaki ilişkileri karşılıklı saygı temelinde belli bir düzene sokar. Bu erk/otorite, sanıldığı aksine özgürlükleri engellemez, aksine özgürlükleri belli bir çerçeveye oturtur; zira erke/otoriteye rasyonel yaklaşım, özgürlüklere dayanan demokrasinin de bir parçasıdır. Çünkü erksizlik/otoritesizlik, gelişimini tamamlayamamış, olgun birey olamamış kişilerden oluşan bir ortamda anarşi duygusunu tetikler. Bu ise, diğerlerinin özgürlüklerini kullanmalarına engel oluşturur. Okul gibi, henüz gelişmekte ve değerler sistemi konusunda bilinç düzeyleri oldukça cılız olan öğrencileri kuşatan bir kurumda, erksizlik/otoritesizlik kaosa neden olur. Bu nedenle erkin/otoritenin mantığı kavranıldığında, onun bireysel özgürlüğün gelişimini engellemediği, aksine kişilik gelişimini doğru yöne yönelttiği ve özgürlük için yasal ortam sağladığı kendiliğinde anlaşılır. Bu çözümler ışığında bakıldığında, erkin/otoritenin kullanımı ve özgürlüklerin sağlanması açısından modern modelin postmodern modelden daha işlevsel olduğu söylenebilir. Ancak modern modelin, eğitimbilimsel bulgular doğrultusunda geliştirilmeye ve öğretmenin erkini/otoritesini nasıl kullanması gerektiği konusunda duyarlılaştırılmaya ve esnekleştirilmeye gereksinimi bulunmaktadır.

Sonuç:

Yukarıdaki çözümlerden de çıkarsanacağı gibi, ne modern ne de postmodern model kendi başına yeterli ve bütünüyle uygulanabilir perspektif sunmaktadır. Bilgi açısından nesnel bilgiyi olurladığı, dış dünyanın öznenen bağımsız gerçekliğinin olduğunu savunduğu ve bilgi ile bilgi

olmayı ayıracak ölçüt oluşturmaya olanak sağladığı için modern model, öznelci olan, nesnel gerçekliği sanallaştıran, öznel bilgilerin karşılaştırılmaz olduğunu savlayan postmodern modelden daha gerçekçi, daha tutarlı ve eğitimbilim açısından daha sağlıklı gözükmektedir. Buna karşın, bilginin nesnelliğine dayanarak, öğretmenleri bilgi aktarıcıları, öğrencileri ise bilgi alıcıları olarak sunması eğitim açısından oldukça zararlıdır; çünkü bu, ezberciliği olurlamak ve öğretmen odaklı bir eğitim anlayışına kaymak demektir. Oysa eğitimbilimsel açıdan doğru olan ne bütünüyle öğretmen ne de bütünüyle öğrenci odaklı olmaktır. Odakçı düşünce, eğitim sürecinin bileşenlerini karşıt olarak konumlandırmakta; birini diğerine feda etmektedir. Postmodern modelde, öğrenmede, bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasına yapılan vurgu, bu açıdan daha işlevseldir; ancak bunun modern modelin bilgi görüşüyle birleştirilmesi gerekmektedir. Böylesi bir birleşim, odakçı düşünceden kaçınmak ve eğitim sürecinin bileşeninin ortaklığına, etkileşimine ve birliğine gönderme yapmak açısından daha işlevseldir. Toplumsallaşma konusunda, duyguları ve etkileşimi ön plana çıkaran postmodern model, aşırı toplumsallaşmaya ve bu yola bireysel özerkliği ve bireysel mahremiyeti/gizliliği yok etme tehlikesine yol açarken, duyguları bastırmaya çalışan modern model, toplumsallaşmayı sınırlama ve bireysel özerkliği gereğinden fazla artırma tehlikesine yol açmaktadır. Bu nedenle, bireysel özerkliğe ve kişisel mahremiyete/gizliliğe, toplumsallaşmayı; toplumsallaşmayı da bireysel özerkliğe ve kişisel mahremiyete/gizliliğe feda etmeyen ara formüller bulmak gerekmektedir. Bu nedenle, modern ve postmodern modellerin etkileşimiyle yeni bir senteze ya da ara formüllere ulaşmak daha doğru gibi gözükmektedir. Erke/otoriteye bakışları açısından ele alındıklarında, postmodern modelin özgürlük, bireysellik ve eşitlik adına her türden erke/otoriteyi yadsımasının doğru olmadığını, kurullarla sınırlandırılmış erkin/otoritenin bireyselliği, özgürlüğü ve özerkliği engellemeyeceğini savunan modern modelin daha isabetli olduğunu belirtmek gerekir. Bu sonuçlar ışığında bakıldığında, tek bir modele yönelmektense, farklı modellerin sunduğu perspektifleri eleştiri süzgecinden geçirip, daha tutarlı sentezler oluşturmanın, eğitimbilim ve eğitim sistemleri açısından daha yararlı ve daha üretken sonuçlar verebileceği gerçeğinin altını çizmekte bir sakınca olmasa gerektir.

Dipnotlar:

- ¹ Bkz. Thanasoulas, Dimitrios. “**Constructivist Learning**”, http://www.seasite.niu.edu/Tagalog/Teachers_Page/Language_Learning_Articles/constructivist_learning.htm; Yüksel Özden, **Öğrenme ve Öğretme**, PegemA Yayıncılık, Ankara 2003, ss. 67 vd.;
- ² Bkz. Hasan Aydın, “**Postmodernizmin Eğitimdeki Uzantısı: Felsefi Yapılandırıcılık**”, Bilim ve Ütopya dergisi, sayı: 29, İstanbul 2006, ss. 31 vd..
- ³ Bkz. D. C. Philips ve J. F. Soltis, **Öğrenme: Perspektifler**, çeviren: Soner Durmuş, Nobel Yayınları, Ankara 2005, ss. 9-89; Nuray Senemoğlu, **Gelişim, Öğrenme ve Öğretim (Kuramdan Uygulamaya)**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004, ss. 95 vdd..
- ⁴ Bkz. Tapio Puolimatka, **Constructivism, Knowledge, and Manipulation**, Journal of Philosophy of Education, 1999, <http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/1999/puolimatka.asp>
- ⁵ Bkz. Tapio Puolimatka, **Constructivism, Knowledge, and Manipulation**, Journal of Philosophy of Education, 1999, <http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/1999/puolimatka.asp>
- ⁶ Modern modelin ilklerini belirlemeye yönelik tartışmalarda şu kaynaklardan etkin bir biçimde yararlanılmıştır: Tapio Puolimatka, **Constructivism, Knowledge, and Manipulation**, Journal of Philosophy of Education, 1999, <http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/1999/puolimatka.asp>; Graham D. Hendry, “**Constructivism and Educational Practice**”, Australian Journal of Education 40, no. 1, 1996, ss. 19vd.; Richard S. Prawat, “**Teachers’ Beliefs About Teaching and Learning: A Constructivist Perspective**”, American Journal of Education, 100, no. 3, 1993, ss. 354-95.
- ⁷ Postmodern modelin ilklerini belirlemeye yönelik tartışmalarda şu kaynaklardan etkin bir biçimde yararlanılmıştır: Michael R. Matthews, “**Constructivism in Science and Mathematics Education**”, 1993,

<http://www.wcsi.unian.it/educa/inglese/matthews.html>; Graham D. Hendry, “**Constructivism and Educational Practice**”, Australian Journal of Education 40, no. 1, 1996, ss. 19 vd.; Richard S. Pravat, “**Teachers' Beliefs About Teaching and Learning: A Constructivist Perspective**”, American Journal of Education 100, no. 3, 1993, ss. 354-95; Tapio Puolimatka, “**Constructivism, Knowledge, and Manipulation**”, Journal of Philosophy of Education, 1999, <http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/1999/puolimatka.asp>

⁸ Michael Devitt, **Realism and Truth**, Oxford: Blackwell, 1991, s. 235.

⁹ Bkz. Michael R. Matthews, “**Constructivism in Science and Mathematics Education**”, 1993, <http://www.wcsi.unian.it/educa/inglese/matthews.html>

¹⁰ Erickson, **Postmodernizing the Faith: Evangelical Responses to the Challenge of Postmodernism**, Grand Rapids. Baker, 1998, s.18.

¹¹ Richard Tarnas, **The Passion of the Western Mind: Understanding the Ideas that have Shaped Our Worldview**, New York: Ballantine, 1991, ss.396-397.

¹² Yapılan tartışmada şu kaynaklardan etkin bir biçimde yararlanılmıştır: Tapio Puolimatka, “**Constructivism, Knowledge, and Manipulation**”, Journal of Philosophy of Education, 1999, <http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/1999/puolimatka.asp>; Clive Beck, “**Postmodernism, Pedogogy, and Philosophy of Education**”, 1993, http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/93_docs/BECK.HTM; Michael R. Matthews, “**Old Wine In New Bottles: A Problem With Constructivist Epistemology**”, 1995, http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/92_docs/Matthews.HTM

¹³ Hilary Putnam, **Reason, Truth, and History**, Cambridge University Press, 1981, s. 52.

¹⁴ Richard Rorty, “**The Dangers of Over-Philosophication Reply to Arcilla and Nicholson**”, Educational Theory, 40, no. 1, 1990, s. 16.

¹⁵ Ernest von Glaserfeld, “**An Introduction to Radical Constructivism.**”, In P. Watzlawick (Ed.), *The Invented Reality*, New York 1984, s. 24.

¹⁶ Burada yürütülen tartışmada, şu kaynaktan etkin bir biçimde yararlanılmıştır: Tapio Puolimatka, “**Constructivism, Knowledge, and Manipulation**”, Journal of Philosophy of Education, 1999, <http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/1999/puolimatka.asp>

¹⁷ Burada yürütülen tartışmada şu kaynaktan yararlanılmıştır. Tapio Puolimatka, “**Constructivism, Knowledge, and Manipulation**”, Journal of Philosophy of Education, 1999, <http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/1999/puolimatka.asp>

¹⁸ Bkz. Tapio Puolimatka, “**Constructivism, Knowledge, and Manipulation**”, Journal of Philosophy of Education, 1999, <http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-Yearbook/1999/puolimatka.asp>